

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Головне значення освіти як чинника суспільного розвитку міститься у її функціоналі, що проявляється в залученні людини до соціальних та культурних цінностей серед яких - мораль, право, культура. Усі науковці, діяльність яких пов'язана із освітянською сферою, вважають, що розвиток освіти впливає на підвищення рівня соціальної стабільності країни [1, 2]. Головним функціоналом освіти галузі 08 «Право» є формування та розвиток загальних і професійних компетентностей в галузі права, які передбачають можливість для кар'єри в сфері формування права і розбудови правової держави.

Поява терміну «компетентність» в науковій літературі у 60 – 70-х роках XIX ст. обумовлена теорією про те, що для успішної діяльності в будь-якій професійній сфері, недостатньо лише знань. Важливою складовою ефективності фахівця є його здатність застосовувати знання для розв'язання конкретних проблем та ситуацій, які виникають у реальній професійній діяльності та житті. Таким чином, знання виступають лише як когнітивна основа компетентності фахівця. Професійною сферою юристів є юридична діяльність. Юридична діяльність це особливий вид соціальної практики, яка пов'язана з такими засадами, як юридична освіта, аналітичне мислення, знання чинного законодавства, розуміння процедурно-процесуальних особливостей провадження юридичної справи, вважає Д.Г. Манько [3, 42]. Цвік М.В. пише, що юридична діяльність є системою юридично значущих, законодавчо регламентованих дій та операцій, які спрямовані на задоволення публічних і приватних інтересів [4 с. 391]. С.Д. Гусарев характеризує юридичну діяльність як різновид правової діяльності, що здійснюється у сфері права юристами на професійній основі з метою отримання правового результату, задоволення потреб та інтересів соціальних суб'єктів відповідно до вимог права» [5, с. 85].

Загальновідомо, що юридична діяльність здійснюється у різноманітних сферах людської діяльності та має дві головні функції - загально-соціальну та спеціально-юридичну, а тому відноситься до професій з підвищеним рівнем відповідальності [7, 8]. Професію юриста відносять до системи «людина – людина», а рівень професійної компетентності вимірюють рівнем успішності, ефективності та продуктивності діяльності, яку юрист виконує.

Науковці класифікують юридичну діяльність за профілем як: правотворчу, правоохоронну,

правозастосувальну. За суб'єктами реалізації юридична діяльність класифікується як: оперативно-розшукова, слідча, пенітенціарна, прокурорська, адвокатська, нотаріальна. За змістом юридична діяльність класифікується як: пізнавальна, конструктивна, комунікативна, організаційна. Крім того, в юридичній діяльності виокремлюють ще й допоміжні види юридичної діяльності, які не відносяться до змісту, проте впливають на створення умов її реалізації. Так юридична діяльність поділяється на профілактичну та засвідчувальну.

Таким чином, юридична діяльність є доволі багатофункціональною і у своїй роботі юристи мають використовувати навички основ організації праці та управління, адміністрування, складання та ведення правової документації, застосовувати інноваційні інформаційні технології. Крім того, юристи мають володіти знаннями в сфері психології, соціології, економіки, тощо.

Особа, яка здійснює діяльності у юридичній сфері має використовувати всі види юридичної діяльності. Для з'ясування переліку необхідних професійних компетентностей майбутніх юристів, необхідно докладніше розглянути структурні компоненти юридичної діяльності.

Пізнавальна діяльність у психологічній структурі юридичної діяльності застосовується задля встановлення характеристик правової дійсності, або істини. Щоб встановити істину, або з'ясувати характеристики правової дійсності потрібно пізнати велику кількість фактів, обставин, взаємозв'язків, що стосуються як подій теперішнього, так і минулого часу. Таким чином, пізнавальна діяльність застосовується для з'ясування факту правопорушення, причетності до нього певної особи та ступеня її вини з метою визначення міри покарання. Для з'ясування правової дійсності необхідно дослідити комплекс правових явищ і процесів, що відбуваються у суспільстві, з'ясувати стан правосвідомості, та співставити отримані результати в площині їх взаємозв'язку і взаємодії.

Таким чином, пізнавальна складова юридичної діяльності відіграє роль засобу реалізації інших різновидів юридичної діяльності. Важливою особливістю пізнавальної діяльності є великий обсяг інформації, яку опрацьовує юрист. Ускладнюють процес виявлення, переробки та відбору інформації, динаміка постійних змін, які відбуваються в законодавстві та в соціумі. Треба зазначити, що пізнавальна діяльність може здійснюватися в умовах протидії зацікавлених осіб та в емоційно - тяжких

умовах розслідувань, судових процесів, спілкування із свідками, чи у роботі з підзахисними. Зазначені особливості пізнавальної складової юридичної діяльності додають їй емоційних та вольових ознак, які здійснюють надмірне емоційне навантаження на суб'єкти пізнавальної юридичної діяльності.

Конструктивна складова юридичної діяльності містить заходи щодо відбирання та систематизації отриманого матеріалу, а також планування і змісту дій, та змісту бажаних результатів. Тому конструктивна діяльність здійснюється перед початком мисливих уявлень ходу і результатів дій та відіграє роль обов'язкового компоненту.

Конструктивна діяльність здійснюється системно і одночасно із комунікативною. Юрист завжди має планувати та конструювати свої комунікації задля ефективного спілкування з майбутнім джерелом отримання необхідної інформації. Юридична діяльність в тому числі прямо, чи опосередковано пов'язана із діями, спрямованими на унеможливлення та попередження порушень закону, а це безумовно є складовою конструктивної діяльності.

Наступним обов'язковим компонентом юридичної діяльності є комунікація. Особливістю професійного спілкування юристів є те, що воно відбувається з метою оцінювання конкретної поведінки, подій, фактів, або доказів.

Безперечно, що комунікативні зв'язки відіграють визначальну роль у професіях правоохоронної та правозастосовної сфер. Комунікації в юридичній діяльності мають високий рівень регламентації та контролю. Юридичні професійні комунікації нормативно регулюються задля попередження психологічного впливу на суб'єкти юридичної діяльності (в тому числі на підзахисних), щоб захистити їх від спроб тиску, шантажу та провокацій з боку зацікавлених осіб. Задля здійснення захисту суб'єктів юридичної діяльності створено систему певних процесуальних норм, надано відповідні владні повноваження як правоохоронним структурам так і правозахисникам.

Допоміжним компонентом юридичної діяльності як структури виступає профілактика правопорушень. Здійснення профілактики правопорушень може спрямовуватися на конкретну особу, або на групу людей, чи суспільство в цілому. Цей вид діяльності потребує дії щодо збору, систематизації необхідних матеріалів, проведення відповідних заходів з боку уповноважених осіб та громадських організацій.

Ще одною важливою рисою юридичної діяльності є обов'язковість відповідного закріплення - засвідчування одержаних у процесі пізнання фактів. Засвідчувальна діяльність є обов'язковою в питаннях встановлення істини та задля письмового фіксування юридичних фактів, пов'язаних з важливими життєвими обставинами кожного суб'єкту

громадянського суспільства. Крім того, засвідчувальна діяльність є обов'язковою повсякденною складовою юридичної діяльності і полягає у наданні одержаній інформації спеціальних, передбачених законом форм, що знаходить свою реалізацію саме у складанні протоколів, винесенні постанов, засвідченні громадянського та майнового станів, засвідченні рівня повноважень тощо.

Проведений аналіз складових компонентів юридичної діяльності дає підстави стверджувати, що формування професійної компетентності майбутніх юристів на пряму залежить від сфери юридичної діяльності і має бути спрямованою на набуття певного рівня фахових знань та вмінь, практичних навичок, правового світогляду, моральних цінностей, особистісних та професійно-важливих якостей, що дозволять реалізуватися майбутньому юристу в професійній сфері.

Успішність перебігу формування професійних компетентностей у майбутніх юристів можлива тільки за умови системності і структурованості навчального процесу, який має допомогти майбутньому юристу сформувати всі необхідні навички та отримати певний рівень знань. Відповідно до структури юридичної діяльності, структура навчального процесу має містити освітні компоненти спрямовані на формування єдиної системи взаємопов'язаних професійних компетентностей, які містять наступні складові спеціально-професійну (змістовну), мотиваційну, комунікативну, етичну, практичну.

Список літератури

1. Грищенко І. М. Професійна освіта в системі економічних досліджень: монографія. Київ: Грамота, 2014. 384 с.
2. Алімова Н. К., Пугач В. Н. Економіка образования: развитие взглядов. Экономика образования. 2010. № 1. С. 4-29.
3. Манько Д. Г. Технології та алгоритми юридичної діяльності Дисертація д.ю.н: 12.00.01 – Одеса, 2020. – 416 с.
4. Цвік М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. та ін. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України О.В.Петришина. Харків, 2009. 584 с.
5. Гусарєв С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. К., 2005. 375 с.
6. Психологія слідчої діяльності : навч. посібник / [Андросюк В.Г, Казміренко Л.І., Кудерміна О.І. та ін.]. – К. : КНТ, 2009. – 165 с.
7. Кісіль З.Р. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ: монографія. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 524 с.
8. Кудерміна О.І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. – Чернівці: Наші книги, 2012. – 415 с.